

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ORUÇ VE NAMAZLA İLGİLİ ÖĞRETİLERİ

el-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidinâ Muhammedinve alâ âl'ihî ve sahbihi ecma'în ve men tebi'ahû bi-ihsanin ilâ-yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd...

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem ennehû kâle:

أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ
يَكُنْ يَصُومُ مِنْ شَهْرٍ مِنَ السَّنَةِ أَكْثَرَ مِنْ صَوْمِهِ مِنْ
شَعْبَانَ، فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ وَفِي رِوَايَةٍ كَانَ
يَصُومُ شَعْبَانَ إِلَّا قَلِيلًا

Enne Âişete kâlet: Enne'n-Nebiyye sallallahu aleyhi ve sellem: Lem yekün yesûmu min şehrin mine's-seneti eksera min savmihî min

*şa'bân fe innehû kâne yesûmu şa'bâne kül-
lehû. Ve fî rivâyetin: Kâne yesûmu şa'bâne
illâ kalîlen. Müttefekun aleyh.*

Hız. Âişe anamızdan rivayet edildiğine göre Peygamber hakkında şöyle buyurmuş Âişe validemiz:

“Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bir senenin aylarından bir ayda, Şaban ayından başka hiçbir ayda Şaban ayı kadar oruç tutmamıştır, Ramazan hariç, farz. Ondan sonraki ayların hiçbirinde Şaban'dan daha fazla oruç tutmamıştır.” *Kâne yesûmu şa'bâne küllehû.* “Şaban'ı tamamen tutardı.” *Ve fî rivâyetin.* “Bir rivayet de şöyle hadiste.” *Kâne yesûmu şa'bâne illâ kalîlen.* “Şaban'ı tutardı çok azı müstesna.” Yani “ekseriyetle tutardı” demek.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ الصِّيَامِ، بَعْدَ رَمَضَانَ،
شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ، بَعْدَ الْفَرِيضَةِ،
صَلَاةُ اللَّيْلِ

An Ebû Hüreyrete radiyallâhu anh kâle, kâle Resûlullâh sallallahu aleyhi ve sellem: Efdalu's-siyâmi ba'de Ramazâne şehru'llâhi'l-muharremu ve efdalu's-salâti ba'de'l-farîzati salâtü'l-leyli. Ebû Hüreyre radiyallahu anh'ten şu hadis var;

أَفْضَلُ الصِّيَامِ، بَعْدَ رَمَضَانَ، شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ،
وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ، بَعْدَ الْفَرِيضَةِ، صَلَاةُ اللَّيْلِ

Efdalu's-siyâmi ba'de Ramazâne şehru'llâhi'l-muharremu ve efdalu's-salâti ba'de'l-farîzati salâtü'l-leyli.

İmam Müslim radiyallahu anh Sahîh'inde rivayet etmiş Ebû Hüreyre radiyallahu anh'ten ki Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş; “Ramazan'dan sonra oruçların en faziletlisi, Allah'ın ayı olan Muharrem'de tutulan oruçtur. En faziletlisi.”

a. Muharrem Ayında Oruç Tutmak

Muharrem haram aylardandır biliyorsunuz. Senenin birinci ayıdır. Zilhicce'den sonra gelir. Hacdan sonra ki ilk aydır. Sene onunla

başlıyor. Takvim sonradan çıkmıştır ama hacedan sonra ki ay olarak bilelim. O ayda oruç tutmak çok faziletlidir.

Muharrem'in biliyorsunuz 9'unda 10'unda veya 10'da 11'inde Aşure orucu tutmak var. Başında, ortasında, sonunda da tutmak olabilir. Bunları kendim söylüyorum.

“Ramazan'dan sonra en faziletli oruç Allah'ın ayı olan Muharrem'de tutulan oruçtur.”

diyor Efendimiz. Sözü bu kadar. Ben izah sadedinde öteki sözleri söylüyorum.

Ve efdalu's-salâti ba'de'l-farîzati salâtü'l-leyli. “Farz namazlardan sonra en faziletli namaz da *salâtü'l-leyli*: Geceleyin kılınan namazdır.”

Gece kalkıyorsun, uykunu bölüyorsun, ışık yok, kimse görmüyor. Gösteriş yok. Kendi başına Mevlân ile O'nun huzurunda dertleşiyorsun, yalvarıyorsun, tevbe istiğfar ediyorsun, gözyaşı döküyorsun, namaz kılıyorsun. Geceleyin kılınan bu iki rekât namaz dünyadan ve dünyanın içinde bulunan her şeyden daha hayırlıdır kıymetini bilene.

Çocuğa çikolatayı mı vereyim, Őu züm-
rüdü mü vereyim desen, çikolatayı alır. “Züm-
rüdü ne yapacađım” der. Çünkü ocuk bilmi-
yor. Kıymetini bilene geceleyin kılınan iki
rekât namaz Őu dünyadan ve Őu dünyanın için-
deki her Şeyden daha hayırlıdır. Hatta iskeleli
evlerden bile. Bunu da ben söylüyorum hadiste
yok. Hepimiz beđeniyoruz ya, böyle sahil, de-
niz kenarı “vay be, aman ya” diye ağzımızın
suyu akıyor. Onların hepsinden, Brisbane'nın,
Avustralya'nın hepsinden, kıtaların, dünyanın
hepsinden, dünyanın içindeki bütün mücevhe-
rattan, toprağın altından, üstünden ne varsa
kıymetli Őeyler, hepsinden daha hayırlıdır ge-
celeyin kılınan iki rekât namaz. Vay be neler
kaçırıyormuŐ millet meğerse. O namazı kılma-
yınca çok Őeyler kaçıyor elden.

Ve bugünkü konuşmamızın sonuncu ha-
disi;

عَنْ مُجِيبَةَ الْبَاهِلِيَّةِ، عَنْ أَبِيهَا، أَوْ عَمِّهَا، أَنَّهُ أَتَى
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ انْطَلَقَ فَأَتَاهُ بَعْدَ
سَنَةٍ، وَقَدْ تَغَيَّرَتْ حَالُهُ وَهَيْئَتُهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ،

أَمَا تَعْرِفُنِي، قَالَ: «وَمَنْ أَنْتَ؟» قَالَ: أَنَا الْبَاهِلِيُّ،
 الَّذِي جِئْتُكَ عَامَ الْأَوَّلِ، قَالَ: «فَمَا غَيْرُكَ، وَقَدْ كُنْتَ
 حَسَنَ الْهَيْئَةِ؟»، قَالَ: مَا أَكَلْتُ طَعَامًا إِلَّا بِلَيْلٍ مُنْذُ
 فَارَقْتُكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَ
 عَذَّبْتَ نَفْسَكَ، ثُمَّ قَالَ: «صُمْ شَهْرَ الصَّبْرِ، وَيَوْمًا مِنْ
 كُلِّ شَهْرٍ»، قَالَ: زِدْنِي فَإِنَّ بِي قُوَّةً، قَالَ: «صُمْ يَوْمَيْنِ»،
 قَالَ: زِدْنِي، قَالَ: «صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ»، قَالَ: زِدْنِي، قَالَ: صُمْ
 مِنَ الْحَرْمِ وَاتْرُكْ، صُمْ مِنَ الْحَرْمِ وَاتْرُكْ، صُمْ مِنَ
 الْحَرْمِ وَاتْرُكْ"، وَقَالَ: بِأَصَابِعِهِ الثَّلَاثَةَ فَضَمَّهَا ثُمَّ
 أَرْسَلَهَا

*An Mücîbete'l-Bâhiliyyeti an ebîhâ ev
 ammihâ ennehû etâ Resûlallâhi sallallahu
 aleyhi ve sellem sümme'n-taleka fe etâhu
 ba'de senetin ve kad tağayyerat hâluhû ve
 hey'etühû. Fe kâle: Yâ Resûlallâh e mâ ta'ri-
 funî? Kâle: Ve men ente? Kâle: Ene'l-Bâhiliyyü
 ellezî ci'tüke âme'l-evveli. Kâle: Fe mâ gay-
 yereke ve kad künte hasene'l-hey'eti? Kâle:*

Mâ ekeltü ta'âmen illâ bi leylin münzü fârak-tüke. Fe kâle Resûlullâh sallallahu aleyhi ve sellem: Lime azzebte nefseke? Sümme kâle: Sum şehre's-sabri ve yevmen min külli şehrin. Kâle: Zidnî fe inne bâ kuvveten. Kâle: Sum yevmeyni. Kâle: Zidnî. Kâle: Sum selâsete eyyâmin. Kâle: Zidnî. Kâle: Sum mine'l-hurumi ve'trük, sum mine'l-hurumi ve'trük, sum mine'l-hurumi ve'trük. Ve kâle bi esâbi'ihî's-selâseti fe dammehâ sümme erselehâ.

Bu hadîs-i şerîfte Mücîbe, Bâhiliye kabilesinden...

Geldi sonra gitti sonra bir sene sonra yine geldi. Ama hali, görünümü değişmiş olarak geldi bir sene sonra.

Fe kâle: Yâ Resûlallâh e mâ ta'rifunî? "Ve Peygamber Efendimiz'e dedi ki: Yâ Resûlallah! Beni tanımıyor musun?" Kâle: Ve men ente? "Peygamber Efendimiz de buyurdu ki; sen kimsin?" Çünkü görünümü, heyeti hali çok değişmiş. Kâle: Ene'l-Bâhiliyyü ellezî ci'tüke âme'l-evveli. "Birinci sene sana gelmiş olan Bâhilî nisbeli, oralı kişiyim işte ben." Kâle: Fe mâ gayyereke ve kad künte hasene'l-hey'eti?

“Dedi ki; seni böyle ne perişan hale getirdi, değiştirdi? Sen güzel görünümlü bir insandın. Ne oldu? Heyetin, görünümün çok değişmiş, bozulmuş.”

Kâle: Mâ ekeltü ta’âmen illâ bi leylin.

“Senden ayrıldıktan sonra Yâ Resûlallah hiç yemek yemedim. Ancak geceleyin yedim.”

Ne demek?

Hep aç durmuş gündüzleri.

Fe kâle Resûlullâh sallallahu aleyhi ve sellem. “Ona Peygamber Efendimiz buyurdu ki.” : *Lime azzebte nefseke?* “Kendi kendini, nefsinin boşuna azaplandırmışsın. Nefsinin azaplandırmışsın sen öyle yaparak.” *Sümme kâle.* “Sonra da buyurdu ki.” : *Sum şehre’s-sabri ve yevmen min külli şehrin.* “Sen sabır ayı olan Ramazan’da tut orucunu, bir de her aydan bir gün tut.” Yani bütün sene benden ayrıldıktan sonra gündüzleri hiç yemek yememişsin. Ancak geceleri de ne kadar yediğini Allah bilir. Oruç tutmuş anlaşılır.

Ramazan ayını tut. Sabır ayı. *Şehrü’s-sabr.* Ramazan demiyor. Sabır ayında orucunu tut. Bu ay sabır ayıdır. Her şeye sabredeceğiz.

Zor geliyor. Sabredeceğiz. Sabrı öğreniyoruz burada. Talim. Talimgâh... Otur, kalk, yat, diz çök, uyuma, yeme, katık yeme, katıkları azalt... Yine katık yiyoruz biz. Tuz bile katıktır. Tuzu bile bulamayan var. Hurmayı emip de akşama kadar bir hurmayla, suyla idare eden var.

Ve yevme min külli şehrin. Ramazan ayında tut. Sabır ayında orucunu tut. “Bir de her aydan bir gün oruç tut.” *Kâle: Zidnî fe inne bâ kuvveten.* “Yâ Resûlallah! Benim takatim var. Arttır. Emret daha çok tutayım. Her ayda bir tane değil, arttır.” *Kâle: Sum yevmeyni.* “O zaman her aydan iki gün oruç tut.” *Kâle zidnî.* “Arttır Yâ Resûlallah! Bana arttır.” dedi. *Kâle: Sum selâsete eyyâmin.* “Her ayda üç gün oruç tut.” *Kâle zidnî.* “Dedi ki bana daha arttır Yâ Resûlallah!” *Sum mine’l-hurumi ve’trük, sum mine’l-hurumi ve’trük, sum mine’l-hurumi ve’trük.* *Ve kâle bi esâbi’ihi’s-selâseti fe dammehâ sümme erselehâ.* “Parmaklarını, üç parmağını bir araya getirdi. Sonra ayırdı.”

b. Haram Aylarda Oruç Tutmak

Sum ne demek?

“Oruç tut.”

Nasıl?

Mine'l-hurumi. “Haram aylarda oruç tut.”

Haram aylar hangisiydi?

Muharrem bir. Zilkade, Zilhicce, Muharrem. Üçü peş peşe. Dördüncüsü Recep. O da uzakta. Zilkade, Zilhicce haccın olduğu aylar. Muharrem senenin başı. Bunlar haram aylar.

“Hacc mevsiminde tut.” diyor. Ondan sonra Muharrem, Safer, Rebiülevvel, Rebiülâhir geçiyor, Cumâdelûlâ, Cumâdelâhir, Recep. Tâ senenin öbür ötesinde Recep ayı.

“Haram aylarda tut, sonrasını bırak. Haram aylarda oruç tut. Sonra bırak. Haram aylarda oruç tut, sonra bırak. Üç defa böyle dedi.” *Ütruk.* “Terket” yani oruç tutmayı. Tutulacak orucun miktarını da parmaklarıyla göstermiş oluyor. Üç olarak gösterdi.

Revâhu Ebu Dâvûd. “Bu hadîs-i şerîfi Ebû Dâvud rivayet etmiş.” Ve *şehrü's-sabr* “Ramazan” diye de açıklamış.

Demek ki mübarek âşık-ı sâdık bütün sene oruç tutmuş ama Efendimiz bütün sene oruç tutmasını uygun görmemiş.

Neden?

Biraz heyeti bozulmuş. Hali bozulmuş. Kendi kendisine azap etmiş. Vücudun da insanın üzerinde hakkı var. Oruç şifadır da iyidir hoştur da onun da ölçülü olması lazım. Vücutta heyet bozulacak, durum perişan olacak kadar olmamalı. Umum görünümü bozulmuş adamın. Onun için o kadar şey yapmasını uygun görmedi ve “kendi kendine azap etmişsin” dedi. “Sevap kazanmışsın, iyi etmişsin” demedi.

İşte İslâm’da önemli olan noktalardan birisi aziz kardeşlerim; ibadetlerde mutedil, ölçülü, sakın, vakur, dengeli olmak... Aşırı olmamak. Çünkü hızlı koşan çabuk şişer, yorulur.

Erişir menzîl-i maksûduna aheste giden

Tîz-i rehtâr olanın pâyine dâmen dolaşır.

Ağır ağır, ölçülü ölçülü giden varacağı yere ulaşır. Menzîl-i maksûduna gider. Hızlı gidenin eteği ayağına dolaşır, düşer. Acele

edene etekleri dolaşır düşer. Böyle uzun giyerlerdi. Ama bol giyerlerdi. Fakat bu gömlekler pek iyi değil...

Peygamber Efendimiz şalvar giyenlere dua ediyor. “Şalvar giyenlere Allah rahmetini ihsan eylesin” diye. *Serâvîl, sirval... Serâvîl* geliyor çoğulu. “Şalvar” demek. Bol şeyi seviyor Efendimiz.

Neden?

İyi korur da ondan. Tesettürü tam yapar bol olduğu için. Organları, uzuvları belli olmaz, işi de rahat olur.

Şimdi bu entarileri daraltdılar, daraltdılar, incelttiler, eteğini azaltdılar, eninden azaltdılar... Payını çok koysalar, bol etek olsa o zaman öyle olmaz ama o zaman da birikenler insanın dizine takılıyor böyle yürürken, bol etekle de yürüyüş yine kolay olmuyor. Şalvarı methetmiş Peygamber Efendimiz. O zaman terzi merzi yok, kumaş falan yok, kolay değil ama. Şalvar giyenlere dua etmiş.

Çünkü öyle olduğu zaman sırf örtü bürünenlerden daha iyi korunuyor. Sırf örtü bürünenler hacdaki gibi, kumaş yok, imkân yok,

terzi yok, bilgi yok; iptidaî her şey. O zaman bir peştemal örttü boynuna bir şey sardı mı, ne buluyorlarsa örtünüyorlardı, koyun postu, başka bir şey ne varsa...

Bizim gibi gardırop almaya öyle durumları yoktu. Gardırop ne demek, evlerinde eşya yoktu. Hacdakini görünce anlayabiliriz. Hacda nasıl bir aşağıya peştemal sarıyoruz.

Hani don?

Yok. Ama örtüyor.

Üstüne hani gömlek?

Yok kardeşim. İşte bunu böyle örtüyoruz. Böyle sarıyoruz. Altı üstü örtülmüş oluyor. Ama hacda dikkat ederseniz bazıları kendisini otururken, kalkarken koruyamıyor. Tesettürlü olması gereken yerleri açılabilir. Şalvar bu tehlikeyi bertaraf ediyor.

Bir keresinde ben Mısırlının birini gördüm. Yeni Cami'in merdivenlerindeki güvercinler gibi... Dizilmiş eşi dostu akrabasıyla Harem-i Şerîf'te Kâbe-i Müşerrefe'ye doğru oturmuşlar seyrediyorlar. Güzel... Şişman da mübarek... Benim dördüm kadar filan var. Maşaallah. Gö-

beğinden dolayı da ayaklarını da toplayamamış. Onları da yaymış maşaallah. İhramı da var. Yüksekçe de oturmuş. Merdivenin başına oturmuş. Merdivene oturduğu, ayaklarını aşağıya salmadığı için rahat ediyor. Bağdaş kurmaktan, diz çökmekten daha rahat oluyor böyle. Oraya da oturmuş. Fesübhanallah! Her taraf meydanda, farkında değil. Her tarafı meydanda...

Ben de onu görüverince hemen yanına gittim. Şöyle eteğini, uzun işin kısası, eteğini şöyle çekivereyim, dedim. Ben eğilip eteğini şöyle çekeyim derken öyle bir korktu ki sanki ben onu öldüreceğim falan sandı, hop diye zıpladı yerinden. Anî ben eğiliverince, başka bir kimsenin kendisine bu kadar yakın gelmesinden çok korktu çok ürktü. Dedim; *istenne şu'ayye*. “Kendine dikkat et biraz, sünnete uygun, usturuplu otur.” demek Arapça.

Ama çok kimse koruyamıyor. Bu ihramlıyken bir kere ihramı sarmak bir sanat. Herkes ihramı sarmaz. Kimisi yaprak sarması gibi doluyor kalçasına, bacaklarına. O zaman adımını atamıyor. Dar etek giymiş kadınlar gibi yürüyemiyor. Etek giyen kadınların ne ezâ cefâ

çektiklerini onlar bilirler. Çünkü etek kısa olduğundan adım atılmıyor.

Nasıl olacak?

İhramı giyerken önünde bir boşluk bırakacaksın. Şuraya bir kat yapacaksın şöyle, şu ön tarafında bir boşluk bırakacaksın. Şöyle çevirdiğin zaman arka tarafta da “hanım yardım et” falan diyeceksin kendin yapamazsın, orada da bir boşluk bırakacaksın. İki yerde katlanma meydana geliyor. Oradan ihramı getireceksin. “Kuşağım yok muşağım yok.” Olmazsa olmasın, kıvırdın mı tutar o birbirini. Mühim olan bunu yapmak... Bunu yaptın mı ön tarafında ve arka tarafında bir bolluk olduğundan adımını asker gibi atabiliyorsun. Rahat atabiliyorsun, hervele yapabiliyorsun.

Hervele ne demek?

“Tavafta arkasında sa’y olacak olan tavafta ilk üç koşuyu çalımlı yapmak.”

Çünkü müşrikler seyrederken Peygamber Efendimiz ve ashabı umre yaparken, onları seyredelerken müşriklere karşı İslâm’ın izzetini, kuvvetini göstermek için öyle yürümüşler,

sakin sakin sallanan, yorgun baygın yürümüşler, canlı canlı koşar gibi yürümüşler. O zaman rahat yürünüyor. Bilmezsen çengelli iğne ile yapıyorlar. Çengelli iğne falan yok işin aslında, bunu yapmayı bileceksin aslında, çengelli iğne yok işin aslında.

Endonezyalılar güzel bilirler. Onlar peştemalcidirler. Peştemal kullanırlar. Onlar burada bir kat yaparlar. O zaman yürüyebilirler gayet rahat. Çalışırlar tarlada, bahçede. Endonezyalılar, Filipinliler oralarda gayet rahat otururlar, kalkarlar, çalışırlar. Çok kimse bilmiyor, altına dikişli elbise giymek yasak ya, hac yaparken o peştemali tesettürde kullanmayı bilmiyor. Bunu öğreneceksin Türkiye’de de hamama gittiğin zaman, Bursa’ya İnegöl Cerrah Hamamı’na gittiğimiz zaman ne yapacaksın? Kapanmayı öğreneceksin. Peştemali güzelce sararsın, tesettürü öğreneceksin. Ama bunu bilmiyor millet...

c. İbadette İtidalli Olmak

Evet, bunu nereden başlattık bu sohbeti? Başlangıcı neydi? Başını unuttuk. Her neyse...

Evet, aşırı gitmemek, ibadette itidalli olmak, dengeli hareket etmek... Fazla gevşek de

olmamak. Emredilen kadar yapmak, emredilenden fazla ya da az yapmamak. Tam yapmak. Bu dinin özü, esasıdır.

Oruç tutmuyor musun sen!? Herkesin gözü önünde su içti. Ne kadar ayıp oldu. Çok ayıp oldu. Oruçluların karşısında içilmez su falan.

Nasıl yapacağız?

Resûlullah'ın tavsiye ettiği gibi itidalli, vücudumuza da zulmetmeden, her şeye hakkını vererek sakin, sade, temiz, halis muhlis ibadet etmeye çalışacağız.

Allah muvaffak etsin.

el-Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

